

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI HUSNIXATGA O'RGATISHDA GRAFIK MALAKALARNI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY VA AMALIY TIZIMI

Abdurahmonova Laylo Toyir qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18345654>

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lgan husnixat o'rgatish metodikasi chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'quvchilarning barmoq mushaklari rivojlanishi, ko'rish va harakat muvofiqligi (koordinatsiyasi) hamda harflarni standart asosida yozish texnikasi keng yoritilgan. Shuningdek, maqolada o'quvchilarni yozuvga tayyorlashning zamonaviy metodlari va pedagogik shart-sharoitlari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: husnixat, kalligrafiya, grafik malaka, mayda motorika, tahliliy-sintetik metod, optik-fazoviy tasavvur.

Аннотация. В данной статье представлен углубленный анализ методики обучения каллиграфии, являющейся важной составляющей начального образования. Исследование охватывает развитие пальцевых мышц учащихся, координацию зрения и движений, а также технику написания букв в соответствии со стандартом. В статье также описаны современные методы и педагогические условия подготовки учащихся к письму.

Ключевые слова: каллиграфия, графические навыки, мелкая моторика, аналитико-синтетический метод, оптико-пространственное воображение.

Annatatsion. This article provides an in-depth analysis of the methodology for teaching calligraphy, which is an important component of primary education. The study covers the development of students' finger muscles, coordination of vision and movement, and the technique of writing letters according to the standard. The article also describes modern methods and pedagogical conditions for preparing students for writing.

Key words: calligraphy, calligraphy, graphic skills, fine motor skills, analytical-synthetic method, optical-spatial imagination.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari (6-7 yosh) o'ziga xos fiziologik xususiyatlarga ega:

1) skelet tizimi: barmoq suyaklari hali to'liq qotmagan (elastik), shuning uchun uzoq vaqt yozish charchoq keltirib chiqaradi.

2) mayda motorika: qo'lning kichik mushaklari yirik mushaklarga nisbatan sekinroq rivojlanadi. Bu holat harflarning "titrab" yozilishiga sabab bo'lishi mumkin.

3) idrok etish: bola harfni yaxlit shakl sifatida ko'radi, uni elementlarga ajratish uchun esa maxsus tahliliy ko'nikma talab etiladi.

Tayyorgarlik (propedevtik) bosqichi

Bu bosqichda asosiy e'tibor qo'lni yozuv quroliga o'rgatishga qaratiladi:

1) chiziqli mashqlar: to'g'ri, qiya, to'liq va sinig chiziqlar chizish.

2) shtrixlash: turli geometrik shakllarni ma'lum bir yo'nalishda (yuqoridan pastga, chapdan o'ngga) chiziqlar bilan to'ldirish.

3) barmoqlar gimnastikasi: "Mitti qushlar", "Barmoqlar salomi" kabi o'yinli mashqlar orqali qon aylanishini yaxshilash.

Harf elementlarini o'rganish (analitik bosqich)

Har bir harf o'ziga xos "g'ishtchalar" – elementlardan tashkil topgan o'quvchi quyidagilarni o'zlashtirishi shart:

- 1) tayoqchalar: qisqa, uzun va ilmoqli tayoqchalar.
- 2) ovalar: to'liq oval va yarim ovalar (masalan, "o", "s", "x" harflari asosi).
- 3) bog'lovchi chiziqlar: harflarni bir-biriga ulash uchun xizmat qiluvchi yordamchi elementlar.

Harflarni ulab yozish va so'z hosil qilish

Uzluksiz yozuv malakasini shakllantirish uchun uch xil ulanish turi qo'llaniladi:

- 1) yuqori ulanish: masalan, *v, o, r* harflari boshqa harflar bilan yuqori qismidan ulanadi.
- 2) o'rta ulanish: harfning o'rta qismidan boshlanadigan ulanishlar.
- 3) pastki ulanish: *l, m, y* kabi harflar uchun xos bo'lgan pastki bog'lanishlar.

Dars samaradorligi o'quvchining jismoniy holatiga bevosita bog'liq. Quyidagi standartlarga rioya qilish shart:

A) o'tirish qoidasi: gavda tik, bosh biroz oldinga egilgan, ikki oyoq yerga to'liq tegib turishi kerak.

B) daftar va qo'l holati: daftar stol qirrasiga nisbatan 25 gradus qiya qo'yiladi. Bu harflarning 75 graduslik standart qiyaligini tabiiy ravishda ta'minlaydi.

C) ruchka tutish: ruchka bosh barmoq, ko'rsatkich va o'rta barmoq yordamida "uchburchak" usulida ushlanishi lozim.

Vizualizatsiya usuli: o'qituvchi doskada harfning yozilish yo'nalishini rangli bo'rlar yordamida ko'rsatishi.

Havoda yozish: harfning trayektoriyasini butun qo'l harakati bilan havoda chizish. Bu harakat xotirasini kuchaytiradi.

Kalligrafik xatolar tahlili: o'quvchilar bilan birgalikda eng ko'p yo'l qo'yiladigan xatolarni (masalan, harflar orasidagi masofaning har xilligi) tahlil qilish va ularni tuzatish.

Muntazam va to'g'ri tashkil etilgan husnixat darslari natijasida o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalar shakllanadi:

1. Harflarning shaklini aniq va standart asosida chizish.
2. Yozuv sur'atini bir xilda saqlash.
3. Daftar sahifasidan unumli foydalanish (chetki chiziqlarga rioya qilish).
4. O'z yozuvini estetik jihatdan baholay olish.

Xulosa qilib aytganda, husnixatga o'rgatish – uzoq davom etadigan va o'qituvchidan katta sabr talab qiladigan pedagogik jarayondir. Maqolada keltirilgan metodik tavsiyalar va gigiyenik talablar o'quvchilarning savodli, chiroyli va tez yozishlariga zamin yaratadi. To'g'ri shakllangan yozuv malakasi o'quvchining kelajakdagi akademik muvaffaqiyatlari garovidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Matchonov S. va boshq. "Ona tili o'qitish metodikasi". T.: 2021. 65-66-67-bet.
2. G'afforova T. "Husnixat darslari samaradorligini oshirish". Metodik qo'llanma. 2022. 178-bet.
3. Илюхина В.А. "Письмо с секретом" (Методик тавсиялар). 2021. 100-101, 145-146-bet.
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi "Boshlang'ich ta'lim" jurnali (2023-2024 sonlari). 98-99-100-bet.